

Ponder

ARS NOTARIATUS

• Portret van het notariaat
W.G. Huijgen

MONNICKENDAM EN HET NOTARIAAT IN HET KWADRAAT

R.J.C. van Helden

BACHELORS, MASTERS EN DE NOTARIËLE OPLEIDING AAN DE UvA

Bas Rijpert

EINDE VAN EEN ARCHAÏSCH RITUEEL

A.J. van der Linden

UNIONRAPPORTEN

A.A. van Velten

VERLIJDEN, VERLEED, VERLEDEN

• Klerkenwerk
Marianne Eisma

UIT HET ARCHIEF

• Een Siamese tweeling
Ph. Maarschalkerweerd

HET SIGNET VAN DE NOTARIS (9)

Caspar van Heel

HET NOTARIEEL WOORDENBOEK

• Executoriale kracht
B. Duinkerken

"Ponder" volgens Van Dale:

unster, een soort evenaar met aan de ene zijde een haak en aan de andere een gewicht dat men af- en aanschuift, balans met ongelijke armen.

C O L O F O N

Ponder:

halfjaarlijks mededelingenblad van de Stichting tot Bevordering der Notariële Wetenschap, van Eeghenstraat 222, 1071 GM Amsterdam
Telefoon: 020 675 6479
Fax: 020 679 0358
Email: notar.stichting@hetnet.nl
Postbanknummer: 554704

Redacteurs:

W. Bosse
B. Duinkerken
P.H.M. Gerver
Liesbeth M. van der Marck
B.C.M. Waaijer

Redactiesecretaris:

Inés M. van Gasselt

Layout/productie:

Grafisch Bureau Schaefer
Francien van Maasdijk

Foto's:

Omslag : Maarten Brinkgreve
Pag. 3, 4, 5, 8, 13 : Wouter Thorn Leeson

Cartoon:

Pag. 11 : Luuk Bosker

De publicatie is mede mogelijk gemaakt door:

Raadgevend Bureau Borgdorff te Rotterdam,
Diginotar te Beverwijk, Kluwer Juridische Uitgevers te Deventer en SDU te 's-Gravenhage.

Aan dit nummer werkten mee:

B. Duinkerken, *oud-notaris*
Marianne Eisma, *kunsthistorica*
P.H.M. Gerver, *notaris te Amsterdam, bijzonder hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam*
J.J.A. de Groot, *voorzitter notariële stichting*
Caspar van Heel, *rechtshistoricus, werkzaam als provinciaal archiefinspecteur in Overijssel*
R.J.C. van Helden, *notaris te Amsterdam*
W.G. Huijgen, *notaris te Den Haag, hoogleraar aan de Rijksuniversiteit Leiden*
A.J. van der Linden, *oud-notaris te 's-Gravenhage*
Ph. Maarschalkerweerd, *rijksarchivaris Limburg*
Liesbeth M. van der Marck, *conservator notariële stichting*
Bas Rijpert, *student en lid van de Opleidingscommissie notarieel recht aan de Universiteit van Amsterdam*
A.A. van Velten, *notaris te Amsterdam, bijzonder hoogleraar aan de Vrije Universiteit te Amsterdam*

IJSN: 1385-7428

Inhoud

TEN GELEIDE	4	J.J.A. de Groot
VERLIJDEN, VERLEED, VERLEDEN		
Klerkenwerk	5	Marianne Eisma
HET NOTARIEEL WOORDENBOEK		
Executoriale kracht	6	B. Duinkerken
HET SIGNET VAN DE NOTARIS (9)	6	Caspar van Heel
UIT HET ARCHIEF		
Een Siamese tweeling	7	Ph. Maarschalkerweerd
MONNICKENDAM EN HET NOTARIAAT		
IN HET KWADRAAT	8	R.J.C. van Helden
ARS NOTARIATUS		
Portret van het notariaat	10	W.G. Huijgen
BACHELORS, MASTERS EN		
DE NOTARIËLE OPLEIDING AAN DE UVA	11	Bas Rijpert
TWEE UNIONRAPPORTEN	12	A.A. van Velten
STUDENT-ASSISTENT GENOMINEERD VOOR		
DE SCRIPTIEPRIJS	12	P.H.M. Gerver
EINDE VAN EEN ARCHAÏSCH RITUEEL	13	A.J. van der Linden
POSTACADEMISCH ONDERWIJS NAJAAR 2002	13	Liesbeth M. van der Marck
IMPONDERABILIA	14	Liesbeth M. van der Marck

Glazen inktpot (zie pag. 5).

Ten geleide

Na een periode van hoogconjunctuur is het goed om weer eens met beide benen op de grond te staan. Zo'n stabiele ondergrond geeft de mogelijkheid te overpeinzen of al datgene waar je mee bezig bent ook datgene is wat je daadwerkelijk wilt. Dat geldt niet alleen voor U, bijvoorbeeld in de wijze van beroepsuitoefening, maar ook voor onze stichting. De stichting heeft de afgelopen periode de al eerder aangekondigde structuurwijziging ondergaan. Het algemeen bestuur is thans Raad van Toezicht geworden, het dagelijks bestuur is nu gewoon bestuur. Je weet maar nooit hoe het met aansprakelijkheden kan lopen. In de praktijk van het dagelijks functioneren van de stichting brengt dat geen wijziging. Het (dagelijks) bestuur bestuurt, het algemeen bestuur (nu Raad van Toezicht) geeft de grote lijnen aan en kijkt of het bestuur zich houdt aan de gegeven kaders.

In de Raad van Toezicht hebben alle hooggeleerden op het notariële rechtsgebied zitting en een aantal practici. Dat past in de opzet van de stichting als een wetenschappelijke denktank voor de praktijk met een reflectie op het verleden.

Een van die practici heeft ons thans verlaten. De heer mr Ernst Jansen is vele jaren een gewaardeerd lid van het algemeen bestuur geweest. Vele voorstellen van hem om de notariële praktijk van het dagelijks leven bij en in de werkzaamheden van de stichting te betrekken zijn uitgevoerd. De stichting is daardoor zeker verrijkt. Het bestuur heeft dan ook met een droef maar dankbaar hart de wens van de heer Jansen zich in verband met zijn pensionering terug te trekken uit de stichting ingewilligd. Ook vanaf deze plek wil ik hem nogmaals bedanken voor al zijn inzet voor "onze" stichting.

Bakelieten vulpen met ijzeren houder (zie pag. 5)

Ook de redactie van de Ponder heeft een wijziging ondergaan. De heer Prof. mr P.L. Nève heeft zich als redactielid teruggetrokken. Het bestuur zegt hem dank voor de vele werkzaamheden, die hij in de afgelopen jaren voor de stichting heeft gedaan ook als redactielid. Wel spreken we de hoop uit dat wij voor incidentele zaken een beroep op hem mogen blijven doen. Tot de redactie zal toetreden de heer Prof. mr P.H.M. Gerver, een oude bekende op bestuurlijk gebied binnen de stichting. We verwachten veel van zijn activiteiten.

In mijn eerdere voorwoord heb ik al gemeld, dat het bestuur zoekt naar nieuwe mogelijkheden om de stichting bij de tijd te houden. Het is thans wel volstrekt duidelijk dat de stichting ook virtueel moet gaan. We zijn aan het denken over een website met daaraan gekoppeld de catalogus van

onze bibliotheek. Dat klinkt erg eenvoudig, maar dat schijnt het toch niet te zijn. Alleen al het catalogiseren van de bibliotheek kost jaren en (daarom) veel geld. Hoewel wij hiertoe van een oud-notaris reeds een belangrijke schenking ontvingen zullen we moeten gaan rekenen om te zien of en hoe we dat zullen kunnen doen.

Tenslotte onze serie Ars Notariatus. Het verslag van ons jubileumcongres is inmiddels daarin verschenen. Bij lezing herleeft, mede door de foto's van UvA-student Mickey Richards, deze geslaagde bijeenkomst; gaarne aanbevolen. Ook attendeer ik u op interessante recensies in WPNR 6493 en Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis 1-2, 2002 van "Het notariaat: inderdaad een elastisch ambt" van Prof. mr A.A. van Velten, dat ook verscheen ter gelegenheid van ons jubileum.

De stichting gaat voort maar is daarbij ook afhankelijk van uw inspanningen. Gezien de ervaringen van dit afgelopen halve jaar ben ik ervan overtuigd dat haar nog een mooie toekomst te wachten staat.

J.J.A. de Groot
Voorzitter

Verlijden, verleed, verleden

Klerkenwerk

Op kantoor en in het café

Houten lezenaar

Vorig jaar bedacht oud-notaris Egbert Smith uit Amstelveen de stichting met drie erfstukken van zijn gelijknamige grootvader, een glazen inktpotje (blz.3), een bakelieten vulpen in een zwarte ijzeren houder (blz.4) en een houten lezenaar die hier is afgebeeld met een eerdere gift van de schenker, de twee delen van Arent Lybreghts "Verloofing over het Notaris Ampt" uit 1780 uit de nalatenschap van zijn patroon, destijds notaris te Amsterdam, Jacob van Hasselt. Deze niet strikt op het notariaat betrekking hebbende voorwerpen passen toch uitstekend in de collectie van de stichting vanwege het gebruik dat grootvader Smith er destijds van maakte. Hij werkte namelijk van omstreeks 1886 tot 1917 op het kantoor van notaris Engwirda en later bij notaris Poelma in Stadskanaal als notaris-klerk. Zij getuigen, wanneer je er goed naar kijkt en de kleinzoon daarover aan de tand voelt, van zijn toenmalige arbeid.

Alle drie deze notaris-klerkbenodigdheden zijn bedoeld om te worden vervoerd. De lezenaar kan volledig worden ingeklapt en het inktpotje en de vulpen hebben allebei een voorziening waardoor er onderweg geen inkt uit kan lekken. In de hals van het inktpotje zit een glazen buisje ingesmolten zodat de inkt bij een eventuele schuine stand van het potje nooit bij het daarop nu overigens niet meer aanwezige kurkje kon komen, en bij de vulpen zorgt een clip aan de houder ervoor dat die bij het dragen altijd met de opening van het inktreservoir naar boven aan de kleding werd vastgehaakt.

Grootvader Smith moet ze hebben meegenomen wanneer hij zijn notaris buiten kantoor moest bijstaan, bijvoorbeeld wanneer die op huisbezoek ging, het oog hield op een veiling of voor de boeren uit de wijde omgeving op marktdagen zitting hield in een café. Hij zal zich dan hebben geïnstalleerd door zijn schrijfgerei te voorschijn te halen en zijn lezenaar gebruiksklaar te ma-

ken op een ongetwijfeld daar aanwezige tafel of kast. Daartoe haalde hij het blad ervan aan de bovenkant omhoog en zette dat met een staander in een van de zeven mogelijke posities en paste de hoogte daarvan aan door deze handeling aan de onderkant nog eens te herhalen. Aan deze weliswaar in hoogte verstelbare lezenaar, waaraan in tegenstelling tot wat het woord suggereert niet gelezen maar geschreven werd, is niet te zien dat een notaris-klerk in die tijd staand schreef. Dat is wel af te leiden uit het lezenaar-meubel dat grootvader Smith ook in zijn bezit moet hebben gehad. Zijn kleinzoon herinnert zich tenminste dat er na zijn overlijden een kastje in zijn kamertje bijkwam waarin achter het deurtje daarvan twee planken schuif gingen en waarop een vaste lezenaar met daaronder bergruimte voor schrijfgerei op een hoogte van zo'n 1 meter 20 was gemonteerd. Daarmee bood dit meubel, dat overigens niet bewaard is gebleven, maar waarvan wel een soortgelijk exemplaar sinds jaar en dag op de stichting staat, alleen voor de staande klerk de juiste schrijfhoogte.

Toch bleef het klerkenwerk, althans voor grootvader Smith, niet tot dit staande schrijven beperkt. Wat hij dan precies deed, is niet bekend maar hij moet wel onderhoudend zijn geweest. Zijn notaris verwachtte namelijk ook van hem dat hij het wachten van zijn cliënten zou veraangename en wel zo dat zij liever bij hem op kantoor bleven dan in het café ernaast.

Marianne Eisma

Het notarieel woordenboek

Executoriale kracht

Dat sommige verplichtingen die in een notariële akte zijn neergelegd kunnen worden afgedwongen zonder rechterlijke tussenkomst -zoals de tijdige terugbetaling van een geleend bedrag- is voor ons een vanzelfsprekendheid. Maar die evidentie is nog geen twee eeuwen oud, althans in Nederland én in de zin zoals wij die nu kennen. De executoriale kracht van een notariële akte (of, meer precies: van de grosse ervan) werd hier te lande ingevoerd door de Fransen; tegelijkertijd met alle andere codificaties werd namelijk ook de uit 1803 stammende Ventôsewet van kracht, de 'grondwet' van het notariaat. Het eerste lid van artikel 19 van die wet bepaalde: "Tous actes notariés ... seront exécutoires dans toute l'étendue de l'empire". De oorsprong van deze regel stamt uit de tijd van Lodewijk XIV, die bepaalde dat notariële akten, die waren voorzien van het koninklijk zegel, authentieke en executoriale kracht zouden hebben. Daarvóór had de notaris een gerechtszegel nodig om voor zijn akten dit effect te verkrijgen.

Hoewel in Nederland dus vóór 1810 notariële akten executoriale kracht ontbeerden was er wel degelijk behoefte

WOORD-BOECK,

Daer in alle

De Kunst-woorden des

Notarischaps, mitsgaders andere vreemde, soo Latijnsche als Fransche woorden werden verduytscht.

aan. De voordelen om bij verzuim van de schuldenaar een gang naar de rechter te besparen, waren maar al te duidelijk. In de notariële praktijk behielp men zich daarom met het opnemen in akten van de zogenaamde clause van willige condemnatie. In deze bepaling verplichtten partijen

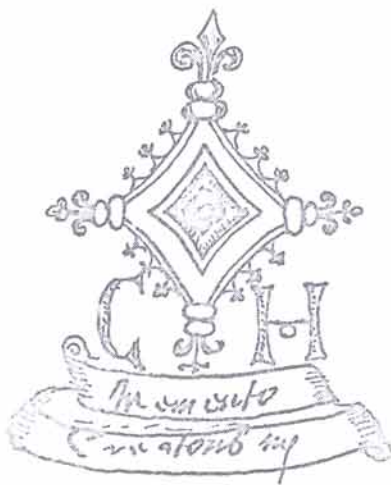
zich op voorhand om, zo zij in gebreke zouden zijn, zich zonder verzet tot nakoming jegens hun wederpartij te laten veroordelen.

In het ontwerp dat leidde tot de Notariswet van 1842 was de bepaling van artikel 19 der Ventôsewet min of meer letterlijk overgenomen. Maar wat de Minister van Justitie noch de Raad van State, die het wetsontwerp toch vrij nauwkeurig had bestudeerd, was opgevallen, was dat deze bepaling in de Nederlandse notariswet overbodig was. Immers, de executoriale kracht van grossen van authentieke akten was al vastgelegd in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. Een wakker Tweede Kamerlid merkte de overbodigheid wél op en de Regering schrapte daarop het gewraakte artikel.

B. Duinkerken

Het signet van de notaris (9)

Aansluitend op het signet van Govert Symonsz. Walenburch in Ponder 11 volgen hieronder nog twee signetten uit de zestiende eeuw die al steeds meer het karakter van een stempel krijgen:

Mr. Cornelius de Cappelle hoorde op 24 oktober 1525 tot de allereersten, die admittie verkregen van het Hof van Holland, maar hij woonde en werkte dan ook in Den Haag, al in 1511. Hij was door de koning (Philips de Schone?) benoemd tot notaris (= secretaris) van het Onze Lieve Vrouwenkapittel op het Hof in Den Haag. Zeker tot 1562 was hij actief. Hij was getrouwd en zijn zoon Pieter volgde zijn vaders voetsporen als notaris. Zijn signet is een mengeling

van stempel en handschrift: In een gestempelde figuur, een ruitvormige spiegel met een lelie in top, tekent hij de C van Capelle, links en rechts een C en een H van Cornelius Hugonis (naar zijn vader Hugo) en daaronder een latijnse spreuk, Memento Creatoris mei: gedenk mijn Schepper.

Hermannus Contractus is de jongste van het trio. Bij zijn admittie op 15 juli 1552 blijkt hij afkomstig te zijn van Haarlem, maar hij is dan al secretaris van de stad Hoorn, waardoor hij dan ook aanbevolen wordt. Zijn protocol tot 1558 wordt in de archieven in Hoorn bewaard, maar uit 1565 is nog een grosse van zijn hand bekend in de Utrechtse archieven. Zijn signet is geheel gestempeld: een fraaie heraldische lelie met daarin (mogelijk handgeschreven) de spreuk: nemo sibi nascitur: niemand wordt voor zichzelf geboren.

Caspar van Heel

Uit het archief

Een Siamese tweeling

Dit alles ter nagedachtenis. Wonderlijk derhalve is God in zijn scheppingswerken. Een wonderlijke onderneming.

Zoals eerder in deze rubriek gezegd, heeft Nederland aan de Franse invloed en bezetting van zo'n 200 jaar geleden een aantal instellingen te danken die lange tijd – en veelal tot op de dag van vandaag – van groot maatschappelijk nut zijn gebleken. Naast de inmiddels afgeschafte dienstplicht valt onder meer te denken aan de burgerlijke stand, de indeling in kantons en arrondissementen en het kadaster. Dat wil niet zeggen dat er voor die tijd geen sprake was van een of andere vorm van vastlegging van eigendomsrechten op onroerend goed, van een bevolkingsadministratie of dergelijke zaken meer. Maar onder Franse invloed verbeterden de systematiek van en de discipline ten aanzien van het bijhouden van de diverse registraties, die voortaan bovendien geüniformeerd waren voor het gehele land, aanmerkelijk. Nu gingen de Fransen ook niet over één nacht ijs. Zo dienden alle kerkgenootschappen ten behoeve van een systematisch opgezette burgerlijke stand hun geboorte-, doop- of besnijdenisregisters evenals de registers van huwelijk en overlijden bij het gemeentebestuur in te leveren. Via de gemeenten zijn de ingeleverde registers bewaard gebleven om uiteindelijk terecht te komen in de provinciale bewaarplaatsen van de rijksarchiefdienst.

De oudste doop- en trouwregisters in ons land dateren uit de tweede helft van de 16e eeuw, toen het Concilie van Trente (1545-1563) de pastoors, onder meer ter voorkoming van clandestiene huwelijken en de bestrijding van de 'protestantse dwalingen', verplichtte tot het aanleggen en bijhouden van doop- en trouwregisters. De nauwgezetheid waarmee dit gebeurde liet nogal eens te wensen over. Anderzijds bevatten de registers soms ook meer informatie dan verwacht vanwege de behoefte van menig pastoor of koster om ook melding te maken van bijzondere voorvallen als extreme weersomstandigheden, pestepidemieën en hongersnoden. Zo vermeldde de pastoor van het Limburgse Hulsberg in het doopregister van zijn parochie over het jaar 1715 dat een aantal van zijn parochianen in dat jaar stierf ten gevolge van een hittegolf. Verbazingwekkender is hetgeen hij schreef over de geboorte van de kinderen van Emerentia Ackermans en haar wettige man Matthias Habets in juni 1703, zoals hij

Titelpagina van het overlijdensregister van de parochie Sint-Matthijs (Sinte-Catharina) te Maastricht, 1704

schillende hoofden. In die klomp of dat hoofd waren twee gezichten te onderscheiden met het volledige van ogen, oren en de andere vereiste ledematen voor de nodige en onderscheiden vorming en opbouw. Met 2 onderscheiden rompen, voeten, armen, handen, vingers, vagina's, kootjes en andere ledematen, die nodig zijn tot vorming en tot voltooiing van de opbouw. Maar direct na de bevalling begaven zij 't leven. Dit alles ter nagedachtenis. Wonderlijk derhalve is God in zijn scheppingswerken. Een wonderlijke onderneming.' Het zou tot ver in de 19e eeuw duren alvorens de nu gangbare term voor een dergelijk verschijnsel, waarbij een eeneige tweeling door gemeenschappelijke lichaamsdelen met elkaar verbonden is, ingeburgerd raakte: 'Siamese tweeling' naar de Siamese tweeling broers Eng en Chang (1811-1874). Dat zij van het borstbeen tot in de bovenbuik aan elkaar verbonden waren en desalniettemin in 1843 met twee zusjes trouwden maakte zo'n indruk dat zij naamgever werden van een eeuwenoud verschijnsel waarvan de Hulsbergse vroedvrouw, pastoor en dorpsgenoten vóór 15 juni 1703 ongetwijfeld geen weet hadden gehad.

Ph. Maarschalkerweerd

Monnickendam en het notariaat in het kwadraat

“Wij zijn er te oud voor: doe jij het maar”

Loterij op Arti, Martin Monnickendam, 1913

Al ruim dertig jaar houd ik mij bezig met het leven en werk van de Amsterdamse schilder Martin Monnickendam (1874 – 1943) en beheer ik zijn culturele nalatenschap. Dat ik mij met deze schilder bezig houd is geen toeval: mijn grootvader was zeer goed bevriend met deze kunstenaar en vandaar dat ik temidden van zijn schilderijen ben opgevoed. Na mijn studie bezocht ik de dochters van de schilder en trof daar een geheel verwaarloosde nalatenschap aan: kapotte lijsten, schilderijen die hoognodig schoongemaakt dienden te worden, pakken tekeningen op elkaar in een vochtige omgeving. “Vader is vergeten en wij weten niet wat wij met zijn nalatenschap moeten doen. Wij zijn er te oud voor: doe jij het maar”. En zo werd, je zit nu eenmaal in het notariaat, in 1973 de stichting Vrienden van de schilder Martin Monnickendam opgericht met de dochters in het bestuur. De dochters verkochten de gehele culturele nalatenschap aan de stichting voor een gulden onder de verplichting voor de stichting om al het werk te documenteren, de schilderijen te restaureren en om publicaties van het werk te verzorgen. Daarnaast was er een terugkooprecht voor de dochters voor een gelijk bedrag waardoor de dochters, als zij geld nodig zouden hebben, een werk konden terug kopen.

En zo begonnen wij en inmiddels zijn meer dan 4000 werken gecatalogiseerd, meer dan 400 schilderijen gerestaureerd en ruim 1200 tekeningen in passepartout gezet, zijn meer dan 270 tentoonstellingen waaraan de schilder meedeed in kaart gebracht en ruim 1100 brieven, aantekeningen etc. gearchiveerd. Dat je notaris bent helpt na-

tuurlijk enorm: je weet immers wat archiveren is!

Daarnaast zijn er in de afgelopen 25 jaar 49 tentoonstellingen georganiseerd en bereidt de stichting een oeuvre-catalogus voor.

Maar wie was Monnickendam nu?

Monnickendam werd op 25 februari 1874 te Amsterdam geboren, zoon van Nathan Meijer en Roosje Rippe. Martin, zijn broer en twee zusters werden in zekere welstand opgevoed. Het feit dat zijn vader mocht stemmen gaf aan dat deze een goed inkomen had. Monnickendam's moeder steunde hem op alle mogelijke manieren in zijn streven

om het teken- en schildervak onder de knie te krijgen. Zo kreeg hij al op vroege leeftijd les van de bekende schepenschilder J.A. Rust. Monnickendam maakte de H.B.S. niet af, maar in plaats van onbegrip, woede of verbanning, namen zijn ouders hem mee naar de Rijksacademie waar hij op 17-jarige leeftijd werd toegelaten. Hij kreeg daar tussen 1891 en 1893 onder meer les van August Allebé, een leermeester die voorgoed een stempel op Monnickendam drukte.

Na de academie ging Monnickendam naar Parijs, waar hij twee jaar woonde, samen met Pieter Dupont en Klaas van Leeuwen. Met Dupont zwierf hij door en rond Parijs en leerde van hem de techniek van het etsen. Na Parijs volgden Brugge en Londen. Terug in Nederland steeg zijn ster snel. Hij werd beschouwd als één van de moderne schilders, naast Maks en Sluyters, en het wekt dan ook geen verbazing dat Herman Teirlinck hem in 1907 uitnodigde voor een expositie in Brussel om zo de jonge Belgische schilders kennis te laten maken met de buitenlandse avant-garde.

In hetzelfde jaar werd hij lid van de kunstenaarsvereniging Arti et Amicitiae, zat in het bestuur van St Lucas en deed mee aan vele tentoonstellingen (uiteindelijk bleek dat Monnickendam tijdens zijn leven aan 269 tentoonstellingen heeft deelgenomen!) en oogstte daar vele medailles. Zo kreeg hij in 1913 in Nederland de Gouden Medaille tijdens de Vier-Jaarlijkse te Arnhem en hetzelfde jaar in Arti de Gouden Medaille van Hare Majesteit de Koningin. Verder waren er onderscheidingen in Parijs, Berlijn, San Francisco, München en Passamo. In 1934 werd Monnic-

kendam benoemd tot Officier in de Orde van Oranje Nassau.

Monnickendam was niet alleen succesvol maar ook bekend: zo schonk het Polygoon Journaal in 1924 aandacht aan zijn vijftigste verjaardag en stond hij op de voorpagina van zowel de N.R.C. als het Algemeen Handelsblad bij het bereiken van zijn zestigste verjaardag.

Monnickendam trouwde in 1906 met Alice Mouzin, een zeer begaafde vrouw die een grote invloed op hem had. Ook ging zij zich met de zakelijke kant bezig houden en dat was meteen merkbaar: de prijzen stegen!

Maar het bleef niet alleen bij schilderen: Monnickendam toonde zich een vaardig tekenaar en hij werd diverse malen door de redactie van *De Amsterdamer* verzocht om belangrijke evenementen vast te leggen. Ook maakte hij in de jaren 1931-1933 in opdracht van het Algemeen Handelsblad een serie pastels over het verdwijnen van de Zuiderzee. Monnickendam was ook financieel succesvol: zo verkocht hij in 1916 een schilderij voor fl 2.250,-, omgerekend naar deze tijd betekent dat circa € 20.000,-! En in 1924, tijdens de ere-tentoonstelling die voor zijn vijftigste verjaardag in het Stedelijk Museum werd gehouden, verkocht hij voor meer dan € 140.000,- (omgerekend naar nu)! Hij kon zich dan ook een statig huis aan de Stadhouderskade, vlak naast de Academie veroorloven. Het huis werd volgestouwd met allerlei curiosa en antiek dat hij op het Waterlooplein kocht. Boven zijn voordeur hakte hij zelf een gevelsteen: de paardjes van de kerk van het stadje Monnickendam. Zijn naam was gemaakt en toen men in 1928 in Pittsburgh besloot een grote tentoonstelling te organiseren van de moderne Europese schilderkunst, was het dan ook niet verwonderlijk dat uit Nederland de schilders Sluyters en Monnickendam ("*The two leading Dutch painters*") werden uitgenodigd.

Monnickendam was een productief schilder: ruim 4000 werken zijn tot op heden gecatalogiseerd en het eind is nog niet in zicht.

Monnickendam had een geheel eigen palet en is daardoor moeilijk onder te brengen in een bepaalde school of groep van schilders. Zijn schilderijen werden als druk en vol beschouwd. Hij leefde zich uit in stillevens en soms zo intensief dat geen van zijn mede-Arti leden naast hem durfde te hangen: zijn werk sloeg gewoon alles dood. Alleen Sluyters hield het natuurlijk naast hem uit. Het uitbundige, soms schreeuwerige van zijn werk werd nog geaccentueerd door de bitumenverf die hij gebruikte: mooi en fel van kleur. De slechte eigenschappen van het indonkeren en niet goed hechten op het doek waren toen nog niet algemeen bekend. De werken waren niet alleen uitbundig van kleur, maar ook nog eens lekker groot: 1.70 bij 1.70 was geen uitzondering.

Toch werd Monnickendam het meest bekend om zijn (theater)interieurs: zalen vol mensen. Het prachtige gaslicht, de volheid van tribunes, de ontspanning en het vermaak van de bezoekers legde hij vast zoals dat nog nooit eerder in Nederland was gedaan. Maar ook veilinghuizen, biljartzalen, synagogen en het Concertgebouw waren het decor van vele van zijn werken. Zijn "*Ecole des Arts et Métiers*" gold in zijn tijd als een buitengewoon knap opgezet werk vol personen, alle kijkend naar een

presentatie met een toverlantaarn. In vele werken zijn de schilder, zijn vrouw en/of kinderen te herkennen.

Naast al dit werk werd er geld verdiend met het maken van portretten.

De oorlog was voor hem zwaar: hij leed er onder. Zijn overlijden ten gevolge van een opgelopen longontsteking in januari 1943 was voor hem een verlossing en voor zijn gezin de redding. Omdat zijn vrouw niet joods was, werden het werk en het gezin na zijn overlijden met rust gelaten.

Tenslotte nog enkele opmerkingen over het onlangs door de stichting verworven schilderij.

"*Als colorist doet hij mij aan Monticelli denken, dezelfde kleuren als deze heeft bij gevonden*", aldus Dake in 1915. Dit koloriet, dit gedurfde koloriet, samen met het maken van de schouwburgloges en de interieurs geven hem zo'n aparte plaats.

Een prachtig voorbeeld van dit alles is het kostelijke werk: "*De Loterij op Arti*", olieverf op paneel met als maten 22,5 bij 36 cm, dat ons het moment laat zien dat onder toezicht van de notaris de prijzen worden getrokken van de jaarlijks loterij van *De Vereeniging tot Bevordering van de Beeldende Kunst*. Deze vereniging kocht met de opbrengst van de loten werk van de leden van *Arti et Amicitiae*, welke werken dan één keer per jaar werden verloot.

Het schilderij laat ons meer zien: de mooie loterijton en een blik in Arti zelf: de loterijen vonden namelijk plaats in de sociëteit van deze vereniging, waar – volgens overlevering – de Amsterdamse Joffers altijd vooraan zaten.

Het werk is een prachtig voorbeeld van Monnickendams werkwijze: het vastleggen van de actie: je ziet iedereen gespannen kijken naar de bus in afwachting van de prijzen en alle handelingen zijn vastgelegd: de notaris die toekijkt hoe zijn klerk de lootjes trekt, het bestuur dat afwacht en de leden aandachtig (hoewel het erop lijkt dat de dame op de tweede rij even is ingedut). De vlotte toets en de mooie warme kleuren vervolmaken dit prachtige schilderij.

Het zal dan ook niemand verbazen dat de Stichting tot Bevordering der Notariële Wetenschap graag dit werk tot haar collectie wilde maken. Dankzij een schenking bleek dit mogelijk.

De Stichting Vrienden van de schilder Martin Monnickendam was zeer verheugd dat dit werk zo'n passende plaats kreeg bij een instelling die keer op keer aangeeft hoeveel liefde zij heeft voor de kunst. Vandaar dat het bestuur van de Monnickendamstichting besloot om een portret dat Monnickendam maakte van notaris F. Ludwig op zijn laatste ziekbed (zijn vrouw was een leerlinge van Monnickendam) aan de stichting te schenken.

En zo is Monnickendam dubbel met het notariaat verbonden.

R.J.C. van Helden

Indien lezers werken, foto's, brieven etc van deze schilder hebben, wordt ben verzocht contact op te nemen met de secretaris van de stichting: Mr R.J.C. van Helden, Herman Gorterstraat 27, 1077 WE Amsterdam. Telefoon 's avonds: 020 / 6624100.

Ars Notariatus

Op initiatief van de Stichting is de serie *Ars Notariatus* in 1952 opgezet en aanvankelijk in eigen beheer uitgegeven. Thans verzorgt Kluwer Juridische Uitgevers de serie in samenwerking met de Stichting.

Een abonnement op de gehele serie is mogelijk en levert een korting op van 20%. Alléén voor onze donateurs geldt eenzelfde korting op losse, recent verschenen delen van de serie, indien gebruik wordt gemaakt van bijgesloten bestelstrook.

De redactie van de *Ponder* vraagt auteurs van recente *Ars Notariatus*-delen te beschrijven hoe hun boek is ontstaan en wat de opzet ervan is. Het resultaat daarvan treft u hieronder aan. Niet zo maar recensies, maar persoonlijke beschouwingen van de schrijver.

Portret van het notariaat

Amsterdam, Deventer, 2001, *Ars Notariatus* CX, 85 pag.

Wie kent niet de ervaring dat hij in een oud huis of kasteel een ruimte betreedt waarin enige fraai geschilderde portretten van vroegere bewoners of eigenaren hangen. Vaak ondergaat men dan tijdens het bezien van de portretten de sensatie van nieuwsgierigheid naar de persoon van de geportretteerde, wat hij in zijn werkzame leven gedaan heeft, zijn karaktereigenschappen, of hij familie heeft nagelaten etc.

Deze nieuwsgierigheid ontstond bij mij toen ik ooit een oude foto onder ogen kreeg van een manegewagen voor een huis te Warmond waarop een gezelschap gezeten was dat grotendeels bestond uit personen met – voor de liefhebber van notariële historie – hele bekende notariële namen: Coebergh, Treub en Libourel. Dit was daarmee aanleiding tot een speurtocht in de historie van deze en enkele andere bekende notariële personen uit de periode 1815-1950 en vervolgens het schrijven van dit boekje. Naast mr. J.A.F. Coebergh (1841-1922), mr. M.W.F. Treub (1858-1931) en dr. Ph.B. Libourel (1878-1954) worden daarna ook de oprichter van de Broederschap B. Tideman (1803-1881) en een beroemd bestuurder van de Broederschap Ch. Miseroy (1865-1921) geportretteerd.

Bij de speurtocht door de notariële historie, die nodig was om de bovengenoemde personen te portretteren, komt men nogal wat materiaal tegen dat ons ook heden ten dage nog wat leert. In willekeurige volgorde noem ik het volgende. In het dagboek van de oprichter van de Broederschap komt men de opmerking tegen dat hij bij de invoering van de toenmalige nieuwe Notariswet van 1842 zoveel nadelen zag voor het ambt dat hij de "Broederschap ontwierp" om "door aaneensluiting de nadelige gevolgen der concurrentie door vriendschappelijke verhouding minder schadelijk te maken". Het is dan net of we kort na de invoering van de nieuwe Notariswet van oktober 1999 leven die de stoot gaf tot oprichting van nogal wat grote samenwerkingsverbanden, zoals For-

De auteur

maat-notarissen en Netwerk-notarissen, eveneens om aan de toenemende concurrentie het hoofd te kunnen bieden.

Het notariaat en de notariële opleidingen van nu kunnen ook veel leren van de verzuchting van Tideman dat hij zoveel van bovengenoemde nadelige effecten van de invoering van de Notariswet van 1842 zag "dat ik besloot geen mijner zoons er in op te leiden". Ofwel: wordt de concurrentie te hevig en komt de positie van het notariaat te zeer in het gedrang dan zullen jongeren vanzelf het vak mijden en zullen de opleidingen leeglopen. Alle notariële opleidingen hebben de afgelopen jaren inderdaad kunnen merken dat de instroom van studenten aanzienlijk is afgenomen.

Tenslotte een ander notarieel continuüm: de notariële eet- en dranklust. Van Coebergh kunnen we leren dat familiefeesten in dit grote gezin met elf kinderen royaal gevierd werden. Zo werd er op de koperen bruiloft van het echtpaar Coebergh-Schermer in 1884 een twaalfgangen menu op tafel gezet. Na de eerste zes gangen was er een – ongetwijfeld noodzakelijke – pauze met koffie en likeur. Daarna volgden opnieuw zes gangen. Wie dan nog trek had kon als toegift nog genieten van: fruit, gember, vruchten op brandewijn, bonbons, pistaches, noten en rozijnen. Kortom: hier steken de Broederschapsfeestjes van nu maar wat magertjes bij af. Maar ja.... we zijn ook een Beroepsorganisatie geworden.

W.G. Huijgen

Bachelors, masters en de notariële opleiding aan de Universiteit van Amsterdam

Ook de notariële opleiding moet eraan geloven

In de zomer van 1999 hebben de ministers van onderwijs van de EU-lidstaten de "Verklaring van Bologna" getekend. Het is een aanzet tot een vergaande harmonisatie van de nationale onderwijsstelsels. Men heeft het Angelsaksische onderwijsmodel van bachelors- en masters of law (hierna de Bama-structuur) als uitgangspunt genomen, met als gevolg dat de opzet van het academisch onderwijs in Nederland volledig moet worden gewijzigd. Ook de notariële opleiding moet eraan geloven. Het is echter maar zeer de vraag of de Bama-structuur eigenlijk wel geschikt is voor de notariële opleiding.

Het doel van de invoering van de Bama-structuur is tweeledig: enerzijds moet deze leiden tot een grotere transparantie van het hoger onderwijs, anderzijds tot een grotere mobiliteit van studenten en onderzoekers, zowel nationaal als binnen de Europese Unie. Om dit te bereiken wordt in alle landen een tweedeling ingevoerd binnen het hoger onderwijs. De eerste fase van de studie, de bachelorfase, moet een driejarige algemeen vormende, brede opleiding worden. Deze bachelorfase kan worden gevolgd door een meer specialistische masterfase. De zogenaamde "togaberoepen" (advocatuur, rechterlijke macht) alsmede het notariaat zullen waarschijnlijk slechts toegankelijk zijn voor masters of law. Zowel de bachelor- als de masterfase zullen worden onderverdeeld in semesters. De duur van de masterfase is afhankelijk van de soort opleiding maar zal in de meeste gevallen slechts één jaar betreffen.

Ook de notariële opleiding aan de Universiteit van Amsterdam gaat behoorlijk op de schop. De decaan van de Amsterdamse rechtenfaculteit heeft de invoering van de Bama-structuur aangegrepen om het curriculum van alle juridische opleidingen grondig te herzien. In het nieuwe curriculum wordt in de bachelorfase een grote nadruk gelegd op de metajuridische vakken in de vorm van "in perspectief" vakken. Dit gaat ten koste van een aantal positief-rechtelijke vakken die nu wel, en straks niet meer in het vaste programma zitten.

Als men het huidige notariële studieprogramma bekijkt, is daarin weinig ruimte te bespeuren voor een uitbreiding van het programma met breed vormende "in perspectief" vakken" zonder de duur van de opleiding te verlengen. Het Besluit beroepsvereisten kandidaat-notaris geeft zeer nauwkeurig aan, aan welke vereisten de notariële student moet voldoen aan het einde van zijn studie. Het is onmogelijk al deze "verplichte" onderdelen in een éénjarige masteropleiding te behandelen. Een meerjarige

masteropleiding blijkt uit het oogpunt van de financiering echter onhaalbaar. Noodzakelijkerwijs moet derhalve al in de bachelorfase worden begonnen met het volgen van de "notariële" vakken. Voor de notariële opleiding komt het er dus op neer dat het huidige notariële programma, met een toevoeging van een deel van de "in perspectief" vakken in de vorm van de Bama-structuur wordt gegoten. En dat was nu juist niet de bedoeling van de Bama-structuur.

Het voordeel van de vergroting van de nationale mobiliteit van de studenten en onderzoekers zal wat betreft de notariële opleiding dan ook gering zijn. De notariële bachelor- en master-opleidingen aan de zusterfaculteiten zullen immers vrijwel zeker gelijk van inhoud zijn daar het Besluit beroepsvereisten kandidaat-notarissen strenge eisen stelt aan de inhoud van het curriculum. Het voordeel van de internationale mobiliteit zal er meestal niet zijn, omdat de notariële opleiding nu juist bij uitstek een opleiding is die sterk nationaal georiënteerd is.

In het vijfde en zesde semester van de bachelorfase zal er in ieder geval al een begin worden gemaakt met het volgen van de notariële vakken, gevolgd door een éénjarige "notariële" masteropleiding. Maar of de Bama-structuur nu écht geschikt moet worden beschouwd voor de notariële opleiding valt te betwijfelen.

Bas Rijpert

Noot van de redactie: de notariële hoogleraren in ons land bejveren zich thans om de Masteropleiding tweejarig te doen worden.

Twée nieuwe Unionrapporten

De eerste rapportage is tweetalig en draagt als titel **Le rapprochement du droit civil et commercial des états membres de l'Union Européenne/Annäherung des Zivil- und Handelsrechts der Mitgliedstaaten der Europäischen Union**.

Deze uitgave, die werd verzorgd door de Duitse oud-notaris H.G. Wehrens en de Belgische notaris J. de Strycker, is geen rapport in de gebruikelijke zin, maar een inventarisatie van alle initiatieven op het gebied van de eenmaking van het privaatrecht binnen de Europese Unie.

Dit mede naar aanleiding van het appél van de Europese Commissie om in ieder geval tot een eenmaking van het contractenrecht te komen. Het betreft uiteenlopende projecten, zowel van het Europese Parlement en van Unidroit, als van diverse universitaire samenwerkingsverbanden zoals de Lando-commissie en de Society of European Contract Law. Ook het Gandolfi-project en diverse Union-voorstellen, bijvoorbeeld de weer in de belangstelling staande Eurohypotheek, worden kort belicht. Het geheel wordt afgesloten met een conclusie en een bibliografie, waarin bekende Nederlandse auteurs (Hartkamp, Hesselink, Hondius, Joustra, Koopmans, Smits) niet ontbreken.

Het tweede rapport is uitsluitend in het Frans uitgegeven onder de benaming **Les nouvelles technologies informatiques et l'acte authentique**. Hierin wordt door een werkgroep onder leiding van de Franse notaris G. Rouzet een overzicht gegeven van de moderne technische mogelijkheden die de Europese notaris ten dienste staan en de gevolgen die deze kunnen hebben voor het begrip authentieke akte, waarbij vraagstukken als de elektronische handtekening en het leveren van schriftelijk bewijs ter sprake komen. Nader wordt ingegaan op projecten van de EU en de VN betreffende elektronische handel en de EU-richtlijn inzake de elektronische handtekening. Het rapport vervolgt met een bespreking van bestaande wetgevingen op dit onderdeel, zoals de Britse Electronic Communications Act 2000, waarna tot slot een beschouwing volgt over het begrip elektronische akte. De conclusie is, dat wij het begrip authentieke akte niet uitsluitend dienen te gebruiken voor de notariële akte in papieren vorm, maar ook de mogelijkheid moeten openlaten voor een zodanige akte in elektronische vorm.

Kritisch over deze conclusie was Lekkerkerker in diens voordracht tijdens het onlangs te Utrecht gehouden congres van de Landelijke notariële studentenverenigingen. "In 't web van de notaris", waarvan de lezingen zullen worden gepubliceerd in de serie *Ars Notarius*.

A.A. van Velten

Student-assistent genomineerd voor de nationale scriptieprijs

En zo was de godsdienstoorlog in het hartje van Amsterdam ontbrand

Bas Rutgerink en Marije van Roon, met ondergetekende en de voltallige jury: Ronald Giphart, Michiel Baud en Margriet van der Heijden.

Het leek even of in Amsterdam de alteratie met al haar strijd was teruggekeerd. Het speelde zich af op het Begijnhof, waar in het midden de voormalige Begijnhofkapel staat, sedert het begin van de 17de eeuw kerkelijk onderkomen voor de Engelse gemeente. Omdat

dat de Begijnhofbewoonders leden onder de jaarlijkse last van 800.000 toeristen, besloot het bestuur van de katholieke stichting Het Begijnhof de poorten gedeeltelijk te sluiten. Toeristen moesten voortaan achterom en als de Engelsen door de hoofdingang wilden konden zij de sleutel ophalen. De Engelse kerk woedend, want een deel van haar inkomsten verkrijgt zij uit concerten en uit trouwerijen. Zij nam wraak: de koster speelde diep in de nacht op het orgel. Daarop liet het begijnhofbestuur we-

ten dat bij trouwerijen de wegen niet meer mochten worden bevuild: rijst en bloemetjes strooien was er dus niet meer bij. En zo was de godsdienstoorlog in het hartje van Amsterdam ontbrand. Ook de politiek ging zich ermee bemoeien; afsluiten mag niet, stelde de wethouder: de wegen zijn eigendom van de gemeente. Demonstratief liet hij zich op het Hof op de foto zetten. Van wie die wegen dan wel waren was het onderwerp van een doctoraalscriptie van de hand van twee studenten notarieel recht aan de UvA: Marije van Roon en Bas Rutgerink (student assistent op de stichting) vroegen zich af of de paden van de gemeente zijn of van het Begijnhof en of deze wellicht tot de openbare weg behoren. De scriptie was van een dergelijk niveau dat beide scribenten werden genomineerd voor de nationale scriptieprijs, die jaarlijks door Het Parool wordt uitgelooft. Jammer genoeg werden zij niet nummer 1, maar wel behoorden zij tot de tien uitverkorenen. Het jaarboek van het genootschap *Amstelodamum* publiceert hun gedegen onderzoek. Hulde aan de beide jonge onderzoekers!

P.H.M. Gerver

Einde van een archaisch ritueel

In al die jaren is er slechts één belangstellende geweest

In het najaar van 2001 kwam een einde aan vijftig jaar uitloten van diverse premieleningen van de gemeente Amsterdam en wel de vijftigjarige 2,5% Premielening Gemeente Amsterdam Woningbouw Premielening 1951, oorspronkelijk nominaal groot tien miljoen gulden (f 10.000.000,-)

Dit was de laatste van een serie van dergelijke leningen die de stad Amsterdam heeft uitgegeven ter financiering van de fors toegenomen woningbouw in de na-oorlogse jaren. Amsterdam had in 1890 het systeem reeds beproefd met een honderdjarige 2%-lening, gevolgd door enkele dertigjarige leningen in 1947 en 1948. Na 1951 liepen de rentepercentages geleidelijk op tot 4½% en de laatste in 1965 tot 6%.

Tot 1979 werden de lotingen van een vijftiental leningen altijd verricht door Amsterdamse notarissen, waarna een en ander door Amsterdam werd overgedragen aan de Bank voor Nederlandse Gemeenten te 's-Gravenhage, die mij verzocht de trekkingen voor haar te gaan verzorgen. Hoe ging dat nu in zijn werk? Diverse keren per jaar begaf ik mij daartoe met een medewerkster naar de bank. Daar troffen wij enkele met mijn ambtszegel verzegelde kisten aan met duizenden met koperen ringetjes opgerolde briefjes met de serienummers van de obligaties. Verder was er een grote groene ronde trommel met 500 kaartjes met de prijzen, waaronder de premies waar het om te doen was, oplopende van f 125,- (480 x), f 500,- (12 x), f 1.000,- (5 x), f 5.000,- (1 x) en f 50.000,- (1 x) en soms f 100.000,- (1 x).

Deze trommel stond op een houten bok en was voorzien van een grote slinger aan de zij-as om door draaiing de kaartjes dooreen te schudden.

Na ontzegeling van de kisten werd een serienummer getrokken en daarna werden uit de trommel tien prijzen, doorgaans f 125,-, maar als verrassing af en toe een hoger bedrag, getrokken

Dit archaische ritueel nam telkens ongeveer anderhalf uur in beslag en werd in een enigszins voorbewerkt proces-verbaal vastgelegd.

De bank kondigde de lotingen tevoren in de pers aan, zodat belangstellende obligatiehouders erbij konden zijn. In al die jaren is er slechts één belangstellende geweest, die gewapend met een register, precies volgde of hij in de prijzen viel. Op een keer vertrouwde hij mij toe in het bezit te zijn geweest van de serie waarop de f 100.000,- was gevallen. Hij had deze echter verkocht, omdat de bank hem had geadviseerd meer spreiding in zijn obligaties te brengen. Daarna heb ik hem nooit meer gezien.

De draaitrommel behoort nu tot de collectie van onze stichting.

Trommel voor trekking van de woningbouwpremielening van de gemeente Amsterdam 1951

A.J. van der Linden

Postacademisch onderwijs najaar 2002

Capita Nieuw Erfrecht

Het zal niet verbazen dat komend najaar een lezingencyclus op het programma staat die geheel is gewijd aan het erfrecht, dat (eindelijk) op 1 januari aanstaande in werking zal treden. In vijf middagbijeenkomsten wordt een aantal facetten van het erfrecht behandeld waarmee de notaris in zijn dagelijkse praktijk onder de nieuwe wet te maken zal krijgen.

3 oktober 2002 Prof. Mr L.C.A. Verstappen

De rol van de notaris in het nieuwe erfrecht, in het bijzonder bij afwikkeling van nalatenschappen.

10 oktober 2002 Mevr. Mr M. van der Aa

Erfrecht en ondernemer

en **Mevr. Mr N.C.G. Gubbels,**

Erfrecht en estate planning

14 november 2002 Mr J.B. Vegter

(On-)mogelijkheden met uiterste wilsbeschikkingen in het licht van de legitieme portie

21 november 2002 Dr W.M.A. Kalkman

Begunstiging bij sommenverzekering en giften

en **Prof. Mr S. Perrick**

Erfrecht en giften en fictieve legaten

28 november 2002 Mevr. Mr J.M.M. Laumans-van der Wijst en Mevr. Mr G.A. Tuinstra

De gevolgen van erfopvolging, met name vereffening en verdeling van de nalatenschap/buwelijks-gemeenschap

Zie de ingesloten brochure voor een uitgebreid overzicht van deze sterk op de praktijk gerichte cyclus.

Imponderabilia

Mevrouw mr B. E. Reinhartz notarieel hoogleraar

De afgelopen jaren heeft het erom gespannen of de notariële opleiding aan de Universiteit van Amsterdam gehandhaafd zou blijven. Rigoureuze bezuinigingen bedreigden de oudste universitaire notariële opleiding van ons land. Dit alles is nu voorbij. Naast de bijzondere leerstoel notarieel recht vanwege de notariële stichting, sedert 1992 bekleed door mr P.H.M. Gerver, heeft de UvA thans een gewone leerstoel notarieel recht ingesteld, waarop mevrouw mr B. E. Reinhartz per 1 juni 2002 is benoemd tot hoogleraar. Zij was sinds 1999 universitair hoofddocent Notarieel Recht in deeltijd aan de Rijksuniversiteit Leiden. In haar onderzoek concentreert mevrouw Reinhartz zich op het familierecht in ruime zin, waaronder het huwelijksvermogens- en erfrecht. Zij is hoofdredacteur van het JBN, redacteur van De Notarisklerk en van Nieuw Erfrecht en zij doceert aan de Beroepsopleiding Notariaat. De stichting draagt zij al jaren een warm hart toe. Zo schrijft zij regelmatig voor de stichtingsrubriek in het WPNR en heeft zij ook dit jaar weer als docent meegewerkt aan onze lezingencyclus.

Mr H.R.W. Gokkel zeventig jaar

Op 19 januari werd mr H.R.W. Gokkel zeventig. Een verjaardag, die als verrassing voor de jubilaris, is gevierd met een diner in gezelschap van zijn echtgenote, leden van het bestuur en alle medewerkers. De heer Gokkel is geen onbekende in de juridische wereld. Hij was onder meer bibliothecaris van de Juridische bibliotheek van de Rijksuniversiteit Groningen. Hij heeft tal van juridische naslagwerken op z'n naam staan, zoals Juridisch Latijn, Fockema Andreae's juridisch woordenboek en Leidraad voor juridische auteurs; boeken die stuk voor stuk vele herdrukken kennen. Sinds april 1993 toen, met de verhuizing in zicht, een dringend beroep werd gedaan op zijn expertise, werkt hij hier als vrijwilliger. Bezoekers, medewerkers en studenten profiteren dagelijks van zijn kennis en ervaring; op de stichting is hij nauwelijks weg te denken.

Ontvangsten

Vijftig juridische bibliothecarissen van universiteiten, gerechtshoven en notaris/advocatenkantoren, aangesloten bij de Nederlandse Vereniging van Bibliothecarissen, hebben hier hun jaarvergadering, inclusief workshop, gehouden. Rond Kerstmis bezocht een gezelschap Franse notarissen uit de Corrèze de stichting, waar mr A.D.G. Heering, KNB-bestuurslid en voorzitter van de Europese Commissie van de Union, een inleiding hield over het Nederlandse notariaat. Ook de Broederschap van Notariële Studenten en Vevanos en VIVA brachten een bezoek.

Aanwinsten, gekregen of gekocht

Pastel van Martin Monnickendam - De Stichting Vrienden van Martin Monnickendam heeft een pastel geschonken, waarop de Amsterdamse notaris Ludwig op zijn ziekbed in 1942 is afgebeeld (pag. 9).

Akte van admmissie van Adam Schadee, 1769

Pendule - Tijdens de ontvangst, gehouden als dank voor het album van mr Van Lier (Ponder 10), werd een "notariële" klok aangeboden, die oorspronkelijk van Van Lier's ambtsopvolger, voorganger van de schenker was, getuige de tekst: "Erven notaris Van Lier aan notaris J.W.Th. Küller 16 juli 1951".

Een trommel voor trekking van de 2,5% woningbouwpremielening van de gemeente Amsterdam 1951

Hoe de trommel werd gebruikt, beschrijft de schenker zelf op pagina 13.

Portfolio van het Notaren-Kollegium uit Reichenberg-B(öhmisch) Leipa - Een unicum waarschijnlijk, dit cadeau van een Amsterdamse oud-notaris. Een negentiende eeuwse lederen map, versierd met koperbeslag, afkomstig uit Reichenberg in het voormalig Oostenrijkse, thans Tsjechische gebied Bohemen.

Akte van Admissie van Adam Schadee, 1769 - Twintig was Adriaen Schadee, toen hij in 1724 notaris werd in Rotterdam en daar het kantoor oprichtte, dat meer dan tweehonderd jaar zijn naam zou dragen. Dat in de achttiende eeuw al connecties aanknoopte met Engeland. Dat in de negentiende eeuw de eerste Nederlandse notariële associatie aanging. Dat later als eerste met advocaten naar buiten optrad. En dat kan worden aangemerkt als voorloper van Nauta Dutilh. De stamvader van dat kantoor gaf het notariaat met de paplepel door. Hij zette zijn oudste zoon Adam op z'n veertiende aan de lesse naar en stuurde hem in 1751 naar Londen om zich de Engelse praktijk eigen te maken. Met effect, want vanaf 1752 vind je Engelse akten in het protocol en vanaf 1753 tal van scheepsverklaringen van Engelse kapiteins. In 1769 werd Adam zelf notaris. Zijn benoemingsakte, die hierbij is afgebeeld, kon de stichting aankopen.

Portret van Dirck Volkertsz. Coornbert - Het is niet algemeen bekend, maar Coornbert is een blauwe maandag notaris geweest. Dat simpele feit rechtvaardigt de aanwezigheid van zijn portret in onze collectie. In verschillende versies zelfs, van graveurs als Goltzius, Zijlvelt en Matham. Onlangs is een vierde gravure gekocht, van Jan Muller (1571-1628). In een volgende Ponder passeren alle Coornbertportretten de revue.

Loterijtrommel - Toevallig konden we precies zo'n rode trommel kopen als op het paneel van Monnickendam voorkomt. En natuurlijk zijn ze samen tentoongesteld.

Zomersluiting

Wegens vakantie is de stichting van 16 tot 30 juli gesloten.

Liesbeth M. van der Marck